

جزئیات متن قانون

منشور حقوق و مسئولیت های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران مصوب پانصد و چهل و ششمین جلسه مورخ ۱۳۸۳/۰۶/۳۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی

شرح:

شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۵۴۶ مورخ ۸۳/۶/۳۱ به پیشنهاد شورای فرهنگی و اجتماعی زنان (نامه شماره ۱۲۵۹/ش ز مورخ ۸۳/۵/۱۲) منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران را به این شرح تصویب کرد:

مقدمه:

منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران با الهام از شریعت جامع اسلام و نظام حقوقی آن و با تکیه بر شناخت و ایمان به خداوند متعال و با هدف تبیین نظام‌مند حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های حقوق فردی، اجتماعی و خانوادگی تدوین گردیده است. این منشور اهتمام بر تبیین حقوق و تکالیف زنان در اسلام داشته و مبتنی بر قانون اساسی، اندیشه‌های والای بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران و رهبر معظم انقلاب و با بهره‌گیری از سند چشم‌انداز ۲۰ ساله و سیاست‌های کلی نظام و با لحاظ قوانین موجود و خلأها و کاستی‌های آن و به منظور تحقق عدالت و انصاف در جامعه زنان مسلمان می‌باشد. این منشور با دیدی جامع و فراگیر تنظیم گردیده لذا مشتمل بر حقوق و تکالیف امضایی، تأسیسی و حقوق حمایتی و نیز حقوق مشترک بین همه انسانها است.

ماده واحده:

منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران بر اساس بندهای ۱ و ۱۸ وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی به عنوان یک سند مرجع در سیاستگذاری در امور فرهنگی و اجتماعی در ۳ بخش و ۵ فصل و ۱۴۸ بند در جلسه شماره ۵۴۶ مورخ ۸۳/۶/۳۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی تصویب شد و کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط مکلفند برحسب وظایف دستگاهی و سازمانی جهت سیاستگذاری، اتخاذ تدابیر قانونی، تصمیمات و برنامه‌ریزی راجع به زنان، قواعد و اصول مندرج در این منشور را رعایت نمایند. این منشور مبنای معرفی و تبیین جایگاه زن در نظام جمهوری اسلامی ایران در مجامع بین‌المللی نیز قرار می‌گیرد.

تبصره: شورای فرهنگی و اجتماعی زنان مکلف است هر دو سال یکبار پس از تصویب این منشور، نسبت به ارزیابی وضعیت زنان ایران اقدام نموده و گزارش ارزیابی درخصوص پیشرفت‌های موجود در راستای تحقق آن و همچنین موارد نقض حقوق زنان را به شورای عالی انقلاب فرهنگی منعکس نماید.

منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران

نکاتی چند درخصوص منشور:

- ۱- در این منشور حق به معنای توانایی، امتیاز و مصونیت است و مسئولیت به معنای تکالیفی است که زن نسبت به دیگران بر عهده دارد.
- ۲- در مواردی که تکالیفی متوجه افراد جامعه بوده و زنان از ثمره انجام آن تکالیف برخوردار می‌شوند، آن تکالیف به‌صورت حق زنان ذکر شده و از بیان مستقیم مسئولیت‌های دیگران نسبت به زنان خودداری شده است.

3- از آنجا که در قوانین اسلامی، افراد نسبت به خدا، خود، جامعه و هستی مسئول می‌باشند سعی شده تا مسئولیت زنان نیز نسبت به موارد مذکور ذکر گردد. پرواضح است که در صورت فقدان شرایط عام تکلیف (عقل، بلوغ، اراده، ...)، زنان نیز فاقد مسئولیت خواهند بود. در ضمن، با بکار بردن کلمه حق یا مسئولیت، نوع ارتباط زنان با مسئله مورد نظر مشخص شده است.

4- سعی شده است کلیه حقوق و مسئولیت‌های زنان اعم از مشترک بین زنان و مردان و یا ویژه زنان ذکر شود و دلایل این امر به قرار ذیل است:

الف) از آنجا که در مجامع بین‌المللی بحث و جدال فراوان در زمینه حقوق انسانی زنان وجود دارد و آنان درصدد اثبات حقوق انسانی منطبق با دیدگاه غربی برای زنان می‌باشند و از طرفی کشورهای مختلف بر اساس فرهنگ‌های متفاوت خود نظرات و عملکرد متفاوتی در زمینه حقوق انسانی زنان دارند، لازم بود تا در منشور که نمایانگر دیدگاه نظام جمهوری اسلامی ایران می‌باشد حقوق انسانی زنان، حقوق مشترک بین زن و مرد و نیز حقوق ویژه زنان در موضوعات مختلف ذکر شود تا مشخص گردد که نظام جمهوری اسلامی ایران اساساً چه حقوق و مسئولیت‌هایی را برای زنان قائل است.

ب) در اندیشه اسلامی، زنان و مردان در حقوق انسانی خویش عموماً مشترک می‌باشند ولی از آنجا که در مراحل اقدام و اجرا ممکن است تبعیض‌هایی صورت گیرد، جهت تأکید، این دسته از حقوق نیز با عنوان حقوق زنان ذکر شده است. ج) از آنجا که این منشور فقط در صدد بیان حقوق زنان می‌باشد، حقوق سایر اقشار اجتماعی در آن ذکر نشده است هر چند در مرحله اجرا با توجه به سایر قوانین و سیاست‌ها، به حقوق سایر اقشار اجتماعی نیز توجه لازم خواهد شد. گ) این منشور درصدد بیان نحوه اجرای حقوق نیست بنابراین لازم است با توجه به ساختار قوانین در جای خود ضمانت اجرا برای آن در نظر گرفته شود.

6- از آنجا که منشور فقط درصدد بیان قوانین نبوده بلکه توجه به فرهنگسازی نیز داشته است لذا برخی موارد اخلاقی لازم‌الاجرا نیز در زمره حقوق و مسئولیت‌های زنان ذکر شده است.

7- در منشور سعی شده تا حد امکان، حقوق و مسئولیت‌های کلی و اساسی ذکر گردد و از بیان مصادیق صرف نظر شود. ولی از آنجا که طرح پاره‌ای از مصادیق حقوقی یا مسئولیت‌ها در منازعات بین‌المللی و یا فرهنگ داخلی نیاز به تأکید و شفاف‌سازی داشته است به صورت مشخص بیان شده است.

8- در ساختار منشور، حقوق و مسئولیت‌های زنان با استقراء به صورت ذیل تقسیم شده است: حقوق فردی، حقوق خانوادگی، حقوق اجتماعی (که حقوق اجتماعی بر حسب موضوع به حق سلامت، حقوق فرهنگی، حقوق اقتصادی، حقوق سیاسی و حقوق قضایی دسته‌بندی شده است).

9- منشور درصدد ارائه دیدگاه‌های نظام جمهوری اسلامی ایران (منطبق با فقه شیعه و نظام حکومتی جمهوری اسلامی ایران) در زمینه مسائل زنان می‌باشد و می‌تواند محور گفتگو با دیگر کشورهای اسلامی درخصوص مسائل زنان قرار گیرد و قدمی موثر در مسیر تهیه و تدوین سندی دیگر با همکاری و اتفاق نظر کشورهای مختلف اسلامی در سطح بین‌الملل بحساب آید.

10- هر چند موازین شرع بر اطلاق و عموم همه بندهای منشور حاکم است ولی در مواردی که در ارتباط با حق یا مسئولیتی به دلایلی، تأکید به رعایت موازین شرع لازم بود، این عبارت مجدداً ذکر شده است.

11- از آنجا که منشور فقط درصدد بیان حقوق و مسئولیت‌های زنان بوده، از ذکر نام فرد یا نهادی که مسئول اجرای این حقوق است خودداری نموده، پرواضح است که این سند مبنای سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و قانونگذاری در امور زنان در کلیه دستگاه‌ها خواهد بود.

اصول و مبانی

منشور حقوق و مسؤلیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران با الهام از شریعت جامع و معتدل اسلام بمنظور ایجاد زمینه رشد هماهنگ و متوازن ابعاد مادی و معنوی در زندگی فردی و اجتماعی و با عنایت به آزادی مسئولانه زنان و کرامت انسانی آنها، با توجه به تناسب بین حقوق و مسؤلیت‌ها، شکل گرفته است.

این منشور با تکیه بر شناخت و ایمان به خداوند متعال به عنوان مبدأ هستی و خالق موجودات و اختصاص تشریح به او و لزوم تسلیم در برابر امر او با بهره‌گیری از قرآن و سنت اهل بیت (ع) و عقل با اذعان به نقش بنیادی آنها در استنباط و بیان قوانین و احکام الهی و با توجه به مقتضیات زمان و مکان، با پرهیز از آمیزه‌های فکری مغایر با اسلام [۱] و به دور از تحجر فکری و خرافات و خودباختگی فرهنگی در مقابل بیگانه تدوین گردیده است و بیانگر جایگاه زن بر اساس اصول و ضوابط اسلامی است که این اصول انعکاس خواست قلبی امت اسلامی ایران می باشد.

مبنای اساسی منشور بر این اعتقاد بنیادین استوار است که در اسلام، زن و مرد در فطرت و سرشت [۲]، هدف خلقت [۳]، برخورداری از استعدادها و امکانات [۴]، امکان کسب ارزش‌ها [۵]، پیشتازی در ارزش‌ها [۶] و پاداش و جزای اعمال فارغ از جنسیت [۷]، در برابر خداوند یکسان می‌باشند و فقط به واسطه رشد همه‌جانبه انسانی در سایه دانش و علم [۸]، تقوای الهی [۹] و ایجاد جامعه‌ای شایسته [۱۰] بر یکدیگر مزیت دارند.

از سوی دیگر زن و مرد از نظر ویژگی‌های جسمی و روانی دارای تفاوت‌هایی می‌باشند که این تفاوت‌های مبتنی بر حکمت الهی و به عنوان راز تداوم حیات بشر، کلیت منسجمی را تشکیل می‌دهد تا در نهایت، رابطه متقابل ناشی از تناسب فکری و عاطفی میان آن دو، حیات معقول و والای انسانی امکان و تداوم یابد. لذا این تفاوت‌های طبیعی منشأ تفاوت‌های حقوقی می‌شود که مبتنی بر عدالت خداوند متعال است، لذا منجر به کم شدن ارزش زن یا تبعیض ظالمانه بین زن و مرد [۱۱] نمی‌گردد. به جهت اشتراک زن و مرد در حقیقت انسانی، در بیشتر موارد زن و مرد در نظام حقوقی اسلام از حقوق و مسؤلیت‌های یکسان برخوردار می‌باشند. تفاوت در حقوق و مسؤلیت‌ها امری است که نشان‌دهنده برتری جنسی بر جنس دیگر نمی‌باشد و عمدتاً مولود عناوین حقوقی خاصی است که هر یک از زن و مرد به تناسب نقش‌های ویژه و بدل ناپذیر در خانواده پیدا می‌کند این تفاوت از آن جهت است که امکان وجود سلامت مادی و معنوی خانواده به عنوان اصلی‌ترین نهاد جامعه که جایگاه حقیقی پیدایش و پرورش انسان است تأمین گردد.

بخش اول: حقوق و مسؤلیت‌های فردی زنان

- 1- حق برخورداری از حیات شایسته و تمامیت جسمانی و مسؤلیت محافظت از آن در مقابل هر گونه بیماری، حادثه و یا تعدی
- 2- حق برخورداری از تکریم و مسؤلیت رعایت آن برای دیگران
- 3- حق آزادی اندیشه و مصونیت از تعرض و عدم امنیت در داشتن اعتقاد
- 4- حق و مسؤلیت فرد در برخورداری از ایمان، تقوا و حفظ آن و تکامل معنوی در عرصه باورها و رفتارها
- 5- مصونیت جان، مال و حیثیت زنان و زندگی خصوصی آنان از تعرض غیرقانونی
- 6- حق برخورداری از عدالت اجتماعی در اجرای قانون بدون لحاظ جنسیت
- 7- حق داشتن نام، حفظ یا تغییر آن، همچنین نسب و حفظ آن
- 8- حق تابعیت کشور ایران برای هر زن ایرانی و سلب تابعیت به درخواست خود او
- 9- آزادی زنان پیرو مذاهب اسلامی و اقلیت‌های دینی رسمی در انجام مراسم و تعلیمات دینی و احوال شخصی بر طبق آیین خود در محدوده قانون
- 10- آزادی زنان ایرانی در استفاده از پوشش و گویش‌های بومی و اجرای آداب و سنت‌های محلی در صورت عدم مغایرت با اخلاق

حسنة

- 11- مصونیت زنان از ضررهای مادی و معنوی با توجیه اعمال حق دیگران
- 12- حق و مسئولیت حفظ ویژگی‌های خلقی متفاوت زنان با مردان
- 13- حق بهره‌مندی از محیط زیست سالم و مسئولیت محافظت از آن

بخش دوم: حقوق و مسئولیت‌های خانوادگی زنان

فصل اول: حقوق و مسئولیت‌های دختران در خانواده

- 14- حق برخورداری دختران از سرپرستی شایسته توسط والدین
- 15- حق برخورداری دختران از نفقه شامل: مسکن، پوشاک، تغذیه سالم و کافی و تسهیلات بهداشتی جهت تأمین سلامت جسمانی و روانی آنان
- 16- حق تعلیم و تربیت دختران و ایجاد زمینه شکوفایی استعدادها و خلاقیت‌های آنان
- 17- حق تأمین نیازهای عاطفی و روانی دختران و برخورداری از رفتار ملاطفت آمیز والدین و مصونیت آنان از خشونت‌های خانوادگی
- 18- حق برخورداری از امکانات خانواده، بدون تبعیض میان دختر و پسر
- 19- حق دختران بی‌سرپرست و بدسرپرست در سرپرستی توسط بستگان یا داوطلبان تکفل با رعایت مصلحت آنان و برخورداری از حمایت و نظارت حکومت
- 20- مسئولیت احترام به والدین و اطاعت از دستورات مشروع آنها و رفتار نیکو نسبت به سایر اعضای خانواده

فصل دوم: حقوق و مسئولیت‌های زنان در تشکیل و تداوم خانواده

- 21- حق و مسئولیت زنان در تحکیم بنیان خانواده و برخورداری از امکانات و حمایت‌های قانونی لازم بمنظور پیشگیری از بروز اختلافات و کاهش طلاق
- 22- حق بهره‌مندی از امکانات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جهت تسهیل امر ازدواج در زمان مناسب و مسئولیت خویش‌تنداری تا آستانه ازدواج
- 23- حق آگاهی از حقوق و تکالیف زوجین و آیین همسررداری و برخورداری از امکانات لازم در این زمینه
- 24- حق آشنایی با معیارهای مناسب همسرگزینی و شناخت و انتخاب همسر
- 25- حق و مسئولیت آگاهی و رعایت ضوابط دینی و قانونی در ازدواج از جمله یکسانی زوجین در باور به مبانی اعتقادی و دینی
- 26- حق تعیین شروط مورد نظر، ضمن عقد نکاح در چارچوب ضوابط شرعی و تضمین اجرای این شروط
- 27- حق ثبت ازدواج، طلاق و رجوع در مراجع رسمی و قانونی
- 28- حق برخورداری زن از حقوق مالی در ایام زوجیت
- 29- حق و مسئولیت تأمین، تخصیص، طهارت و سلامت در ارتباط جنسی با همسر قانونی و حق اعتراض قانونی در صورت نقض آنها
- 30- حق و مسئولیت سکونت مشترک و حسن معاشرت و تأمین امنیت روانی در روابط با همسر و حق اعتراض و طرح دعوا در مراجع قانونی در صورت سوء معاشرت همسر
- 31- حق و مسئولیت رشد علمی، معنوی و اخلاقی با همکاری و حمایت اعضای خانواده
- 32- حق و مسئولیت جهت انجام صله رحم
- 33- حق باروری، بارداری، تنظیم و کنترل آن و بهره‌مندی از آموزش‌ها و امکانات مناسب در این زمینه

- 34- حق برخورداری از حمایت‌های مادی و معنوی در ایام بارداری و شیردهی
- 35- مسئولیت رعایت حقوق جنین بویژه محافظت از حیات و رشد آن
- 36- حق و مسئولیت حضانت و تأمین امنیت روانی و عاطفی فرزندان و تربیت شایسته‌دینی و اخلاقی آنان
- 37- حق برخورداری از حمایت و مشارکت همسر در تربیت فرزند
- 38- حق برخورداری مادران از امنیت مادی و معنوی خصوصاً در ایام سالمندی و از کار افتادگی
- 39- حق و مسئولیت زن نسبت به نگهداری و تأمین معاش والدین نیازمند در حد استطاعت او
- فصل سوم: حقوق و مسؤولیت‌های زنان در صورت انحلال خانواده**
- 40- حق جدایی از همسر در صورت عدم امکان سازش پس از مراجعه به دادگاه و ارائه دلایل موجه و مسئولیت رعایت قوانین طلاق
- 41- حق برخورداری از فسخ نکاح در صورت تدلیس و عیوب مقرر و اخذ خسارت در تدلیس
- 42- حق برخورداری زن از حقوق مادی خود هنگام انحلال خانواده و بهره‌مندی از رفتار نیکوی همسر هنگام جدایی
- 43- حق و مسئولیت حضانت فرزند و لزوم برخورداری از حمایت مالی پدر و حق ملاقات با فرزند در صورت انقضای یا اسقاط دوران حضانت
- 44- حق بهره‌مندی زن از حقوق خویش در ایام عدّه و برخورداری از حق ازدواج پس از انقضای عده
- 45- حق طرح دعوا در محاکم جهت ممانعت از ازدواج مجدد همسر در صورت عدم توانایی شوهر در تأمین نفقه و اجرای عدالت و سایر حقوق
- 46- مسئولیت مدنی و کیفری پدر و مادر در قبال کوتاهی از محافظت کودک و مسئولیت والدین نسبت به ممانعت از بهره‌مندی فرزندان از ملاقات با آنان.

بخش سوم: حقوق و مسؤولیت‌های اجتماعی زنان

- فصل اول: حقوق و مسؤولیت‌های سلامت جسمی و روانی زنان**
- 47- حق برخورداری از سلامت جسمی و روانی در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی با توجه به ویژگی‌های زنان در مراحل مختلف زندگی و مسئولیت حفاظت از آن
- 48- حق بهره‌مندی از بهداشت (محیط، کار و ...) و اطلاعات و آموزش‌های مورد نیاز
- 49- حق مشارکت زنان در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری، مدیریت، اجرا و نظارت در زمینه بهداشت و درمان، بویژه در خصوص زنان
- 50- حق بهره‌مندی از برنامه‌ها و تسهیلات بهداشتی و درمانی مناسب جهت پیشگیری از بیماری و درمان بیماری‌های جسمی و اختلالات روانی زنان
- 51- حق زنان در انتخاب فرد و مرکز ارائه‌کننده خدمت در امر سلامت، بر اساس ضوابط اسلامی و استانداردهای علمی و پزشکی و بهره‌مندی از اطلاعات مناسب و کافی برای انتخاب آگاهانه و بهینه آنان
- 52- حق آگاهی و مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به کنترل باروری و تنظیم خانواده
- 53- حق دسترسی فراگیر و عادلانه به امکانات ورزشی و آموزشی در زمینه تربیت بدنی و تفریحات سالم
- 54- حق پرورش و شکوفایی استعداد‌های ورزشی و حضور در میادین ورزشی در سطح ملی و بین‌المللی متناسب با موازین اسلامی
- 55- حق برخورداری از بهداشت باروری و بارداری، زایمان سالم، مراقبت‌های بهداشتی پس از زایمان با استفاده از زنان تخصص و پیشگیری و درمان بیماری‌های شایع زنان، بیماری‌های مقاربتی و نازایی آنان
- 56- حق برخورداری از خدمات مشاوره‌ای و آزمایش‌های پزشکی به منظور اطمینان از سلامت کامل مرد در امر ازدواج و در حین ازدواج
- 57- حق بهره‌مندی دختران بی‌سرپرست، زنان مطلّقه، بیوه، سالخورده و خودسرپرست نیازمند از بیمه‌های عمومی، خدمات

مددکاری و بیمه‌های خاص بویژه در بخش بهداشت و درمان

58- حق بهره‌مندی زنان و دختران آسیب‌دیده جسمی، ذهنی، روانی و در معرض آسیب از امدادسانی و توانبخشی مناسب
59- حق بهره‌مندی از تغذیه سالم خصوصاً در دوران بارداری و شیردهی و وظیفه مراقبت از کودک و تغذیه مناسب او، با اولویت استفاده از شیر مادر

فصل دوم: حقوق و مسؤولیت‌های فرهنگی و معنوی زنان

الف: فرهنگ عمومی

60- حق و مسؤولیت در کسب و افزایش آگاهی نسبت به شخصیت، حقوق و نقش خویش در عرصه‌های مختلف زندگی منطبق با آیین مقدس اسلام

61- حق مصونیت از تعرض گفتاری و رفتاری دیگران و مسؤولیت گفتار و رفتار خویش همراه با احترام نسبت به اعضای جامعه.

62- حق و مسؤولیت برخورداری از امکان عمل به احکام اسلامی در پوشش اسلامی و مسؤولیت رعایت عفاف در جامعه

63- حق و مسؤولیت ارتقای بینش، منش و کنش دینی و انسانی و مصونیت از ناهنجاری‌های فرهنگی و اخلاقی و رفع آن‌ها

64- حق شرکت در اجتماعات عبادی، فرهنگی و سیاسی

65- حق تولید برنامه‌ها و کالاهای فرهنگی سالم و بهره‌مندی از آنها

66- حق تشکیل و اداره مراکز و سازمان‌های فرهنگی - هنری توسط زنان به منظور تربیت زنان متعهد و متخصص جهت توسعه فعالیت‌های فرهنگی آنان

67- حق تبادل اطلاعات و ارتباطات فرهنگی سازنده در ابعاد ملی و بین‌المللی

68- حق و مسؤولیت زنان در ترویج معارف و فرهنگ اسلام و ارائه الگوی زن مسلمان در سطح ملی و بین‌المللی

69- حق و مسؤولیت زنان در ایجاد همگرایی با رویکرد اخلاقی، دینی در مسائل زنان در سطوح بین‌المللی

70- حق مشارکت در سیاستگذاری، قانونگذاری، اجرا و نظارت در امور فرهنگی بویژه در خصوص مسائل زنان

71- حق و مسؤولیت آگاهی و کسب مهارت‌های لازم در مدیریت خانه و خانواده، تربیت و پرورش فرزند و مقابله با آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی

72- حق بهره‌مندی از نظارت مستمر بر فعالیت‌های فرهنگی مرتبط با زنان به منظور حفظ شخصیت، حرمت و کرامت انسانی زن در محصولات فرهنگی

73- حق بهره‌مندی از مراکز فرهنگی ویژه بانوان با رعایت ضوابط اسلامی، با توجه به خصوصیات روحی و جسمی آنان و با اولویت مناطق محروم

74- حق برخورداری زنان آسیب دیده و آسیب پذیر اجتماعی از حمایت‌های مناسب به منظور بهبود وضعیت فرهنگی خود و جامعه

75- مسؤولیت زنان در محافظت از استقلال فرهنگی، هویت اسلامی - ایرانی و همبستگی ملی در فعالیت‌های فرهنگی - آموزشی
ب: آموزش

76- حق سواد آموزی عمومی، ارتقای آموزشی و برخورداری از امکانات آموزش و پرورش برای زنان

77- حق تحصیل در آموزش عالی تا بالاترین سطح علمی

78- حق کسب مهارت‌ها و آموزش‌های تخصصی بصورت کمی و کیفی تا بالاترین سطوح

79- حق برخورداری زنان و دختران مناطق محروم از حمایت‌های خاص در امر آموزش

80- حق و مسؤولیت در تدوین برنامه‌های درسی و متون آموزشی

81- حق و مسؤولیت در برخورداری از جایگاه شایسته و متناسب با نقش، شأن و منزلت زنان در متون درسی و آموزشی

82- حق مشارکت بانوان در سیاستگذاری و تصمیم‌گیری و مدیریت‌های آموزشی، علمی و حضور فعال در مجامع فرهنگی و علمی

داخلی و بین‌المللی

83- حق شناسایی، حمایت و بهره‌مندی از توانمندی‌های بانوان دارای استعدادهای درخشان و مسئولیت آنها در تأمین نیازهای کشور

84- حق بانوان معلول جسمی و ذهنی نسبت به برخورداری از حمایت‌های لازم در زمینه آموزش و پرورش، دستیابی به آموزش عالی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای متناسب با استعداد و میزان معلولیت آنان

ج: پژوهش

85- حق پژوهش، تألیف، ترجمه و انتشار کتب، مقالات در نشریات عمومی و تخصصی با رعایت صداقت، امانت و مصلحت جامعه

86- حق برخورداری از حمایت‌های لازم نسبت به منابع و امکانات در خصوص تحقیق در مسائل زنان و تربیت نیروی انسانی محقق و حق آگاهی از اطلاعات و نتایج تحقیقات در زمینه‌های مختلف

87- حق بهره‌مندی از حمایت در آثار علمی - پژوهشی زنان و گسترش مراکز تحقیقاتی با مدیریت زنان

88- مسئولیت زنان پژوهشگر در ارائه دیدگاه و تبیین دستاوردهای مثبت دینی و ملی در زمینه مسائل زنان به جهانیان

فصل سوم: حقوق و مسئولیت‌های اقتصادی زنان

الف: حقوق و مسئولیت‌های مالی در خانواده

89- حق بهره‌مندی از نفقه در ازدواج دائم مطابق با شأن زن، توسط شوهر یا توسط پدر و فرزند در صورت نیاز زن و توانمندی آنان

90- حق برخورداری از ماترک متوفی و وصایای مالی آن طبق قوانین اسلامی

91- حق وقف، پذیرش وقف و رسیدگی به آن

92- حق پذیرش وکالت یا وصایت در امور اقتصادی

93- حق تعیین مهریه و دریافت آن از همسر و هر گونه دخل و تصرف در آن

94- حق برخورداری از مستمری در صورت فوت پدر، همسر و فرزند طبق قانون یا قرارداد

95- حق برخورداری وراثت قانونی از حقوق بازنشستگی زن کارمند متوفی

96- حق پذیرش قیمومت مالی فرزندان و مسئولیت رعایت حقوق اقتصادی فرزند

97- حق برخورداری زنان و دختران از حمایت‌های لازم در صورت فقر، طلاق، معلولیت، بی‌سرپرستی، بدسرپرستی و ایجاد امکانات جهت توانبخشی و خودکفایی آنها

98- حق دریافت دستمزد از همسر در برابر انجام امور خانه‌داری در صورت تقاضا و حق حمایت از تأثیر کار زن در منزل بر اقتصاد خانواده و درآمد ملی

ب: حقوق و مسئولیت‌های اشتغال و مشارکت اقتصادی زنان

99- حق مالکیت بر اموال و دارایی شخصی و بهره‌برداری از آنها با رعایت حدود شرعی و قانونی

100- حق زنان در انعقاد قراردادها و ایقاعات

101- حق اشتغال بعد از رسیدن به سن قانونی کار و آزادی انتخاب شغل و بکارگیری سرمایه‌های فردی و مسئولیت رعایت قوانین اسلامی در کسب درآمد و نحوه مصرف آن

102- حق بهره‌مندی زنان از اطلاعات، آموزش‌ها و کسب مهارت‌ها و امکانات کار جهت اشتغال مناسب و حق برخورداری از حمایت در این امور برای زنان خودسرپرست (مستقل - غیروابسته) و سرپرست خانوار

103- حق برخورداری زنان از مشاوره شغلی و کاریابی توسط بانوان

104- حق برخورداری از مزد و مزایای برابر، در شرایط کار مساوی با مردان و سایر

زنان

- 105- حق بهره‌مندی از امنیت شغلی، اخلاقی و ایمنی و مسئولیت رعایت عفاف در محیط کار
- 106- حق معافیت زنان از کار اجباری، خطرناک، سخت و زیان آور در محیط کار
- 107- حق برخورداری از تسهیلات و ضوابط و قوانین متناسب با مسئولیت‌های خانوادگی (همسری - مادری) زنان در جذب، بکارگیری، ارتقاء و بازنشستگی آنان در زمان اشتغال
- 108- حق برخورداری از تأمین اجتماعی و تسهیلات اقتصادی
- 109- حق مشارکت زنان در سیاستگذاری‌های اقتصادی و ایجاد و اداره تشکل‌های اقتصادی و عضویت در آنها
- 110- حق و مسئولیت دریافت و پرداخت دیه و خسارات بر اساس قوانین و مقررات
- 111- حق برخورداری از حمایت‌های قانونی مناسب و کارآمد برای ممانعت از بهره‌کشی و تجارت و جلوگیری از بکارگیری زنان و دختران در مشاغل غیرقانونی و غیر مشروع
- فصل چهارم: حقوق و مسئولیت‌های سیاسی زنان**
- الف: حقوق و مسئولیت‌های زنان در سیاست داخلی
- 112- حق و مسئولیت کسب آگاهی و مشارکت و نقش‌آفرینی در تعیین مقدرات اساسی کشور جهت حفظ و تحکیم نظام اسلامی
- 113- حق و مسئولیت مشارکت در امور جامعه و نظارت بر آن جهت هدایت جامعه بسوی معنویت و فضایل اخلاقی و پیراستن آن از ناهنجاری‌های اخلاقی و رفتاری
- 114- حق آزادی قلم، بیان، اجتماعات با رعایت موازین
- 115- حق تأسیس احزاب و دیگر تشکل‌های سیاسی و فعالیت در آنها با رعایت حفظ استقلال کشور، وحدت ملی و مصالح نظام اسلامی.
- 116- حق شرکت در انتخابات و انتخاب شدن در مجلس یا شوراهای مختلف، مشارکت در برنامه‌ریزی‌های دولتی و تصدی مدیریت های عالی با رعایت موازین
- ب: حقوق و مسئولیت‌های زنان در سیاست بین‌المللی
- 117- حق و مسئولیت آگاهی از رویدادها و مسائل سیاسی جهان، بویژه جهان اسلام
- 118- حق توسعه ارتباط و تبادل اطلاعات سیاسی سازنده بین بانوان ایران و جهان با رعایت مصالح ملی و ضوابط قانونی
- 119- حق و مسئولیت حضور فعال و مؤثر در مجامع اسلامی، منطقه‌ای و بین‌المللی بویژه در زمینه مسائل مربوط به زنان با رعایت ضوابط قانونی
- 120- مسئولیت تلاش جهت تقویت همبستگی در میان زنان مسلمان و حمایت از حقوق زنان و کودکان محروم و مستضعف جهان
- 121- حق برخورداری زنان پناهنده به جمهوری اسلامی ایران در تأمین امنیت، سلامت و امکان بازگشت آنها به وطن خود
- 122- حق برخورداری اتباع زن ایرانی از حمایت‌های دولت در برابر اتباع سایر کشورها در حدود مقررات و معاهدات
- 123- حق بهره‌مندی زنان ایرانی از حمایت‌های قانونی در خصوص ازدواج و تشکیل خانواده با مردان غیر ایرانی با رعایت ضوابط ج: حقوق و مسئولیت‌های زنان در امور دفاعی - نظامی
- 124- حق و مسئولیت زنان در دفاع مشروع از دین و کشور و نیز جان، مال و ناموس خود و دیگران.
- 125- حق و مسئولیت زنان در مشارکت و تلاش برای تأمین و تحکیم صلح عادلانه جهانی
- 126- حق برخورداری زنان از حمایت‌های لازم به منظور حفظ تمامیت جسمانی و جلوگیری از هتک حیثیت و ناموس زنان در دوران جنگ، اسارت و اشغال نظامی
- 127- حق برخورداری از مصونیت خانه و خانواده از تهاجمات نظامی

- 128- حق برخورداری خانواده‌های شهدا، جانبازان، رزمندگان و آزادگان از حمایت‌های ویژه نظام اسلامی.
- 129- حق و مسئولیت مادران در نگهداری، تربیت و اولویت در قیمومت فرزندان در صورت شهادت، اسارت و مفقودالاثار شدن همسر.
- 130- حق بهره‌مندی از آموزش و تصدی مشاغل انتظامی
- فصل پنجم: حقوق و مسؤولیت‌های قضایی زنان**
- 131- حق برخورداری زنان از آموزش‌های حقوقی
- 132- حق برخورداری از تدابیر قانونی و حمایت قضایی به منظور پیشگیری از جرم، و ستم به زنان در خانواده و جامعه و رفع آن
- 133- حق برخورداری از محاکم خاص خانواده در جهت حفظ اسرار، ایجاد صلح و سازش در خانواده و تسهیل در حل و فصل اختلافات
- 134- حق دسترسی زنان به نیروی انتظامی و ضابطین دادگستری زن در صورت تعرض، بزه‌دیدگی، اتهام و ارتکاب جرم
- 135- حق زنان در تصدی مشاغل حقوقی و قضایی مطابق قانون
- 136- حق اقامه دعوا و دفاع در نزد محاکم دادگستری و سایر مراجع قانونی
- 137- حق استفاده از وکیل و مشاور حقوقی در دادگاه و یا سایر مراجع قانونی
- 138- حق برخورداری از حمایت‌های همه جانبه دستگاه قضایی با عوامل زمینه‌ساز جرائم علیه زنان و ارتکاب جرائم توسط زنان
- 139- حق مصونیت زنان متهم از هتک حرمت، اهانت و محرومیت‌های فردی و اجتماعی فراتر از مجازات قانونی
- 140- حق زنان در معافیت از مجازات در صورت وجود عوامل رافع مسئولیت کیفری
- 141- حق اعاده حیثیت زنان در اثر تقصیر، اشتباه قاضی در موضوع حکم یا در تطبیق حکم بر مورد خاص و جبران خسارت مادی و معنوی از آنها
- 142- حق برخورداری از تخفیف قانونی از نظر میزان مجازات و یا معافیت از آن و یا نحوه اجرا، در صورت ندامت و اثبات توبه زنان بزهکار در زمان بارداری، شیردهی و بیماری
- 143- حق زنان در ملاقات والدین، فرزندان و همسر در دوران حبس طبق قوانین کشور
- 144- حق زنان در برخورداری از امکانات مناسب بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و تربیتی در زندان‌ها جهت اصلاح و بازگشت به زندگی سالم اجتماعی
- 145- حق دختران در برخورداری از کنون‌های اصلاح و تربیت با شرایط مناسب
- 146- حق زنان در رسیدگی به شکایات از آیین‌نامه‌های دولتی، مأمورین قضایی و یا واحدهای دولتی جهت احقاق حقوق خود
- 147- حق و مسئولیت شهادت در دادگاه مطابق با موازین شرعی و قانونی
- 148- حق برخورداری از حمایت‌های قضایی از سوی مدعی‌العموم علیه ولی و سرپرست قانونی فاقد صلاحیت و دیگر متجاوزان به حقوق آنان.

[1] - ان الحکم الآ لله، یوسف ۴۰، انعام ۵۷.

[2] - فطرت الله التي فطر الناس علیها، روم ۳۰

[3] - و ما خلقت الجن و الناس الا لیعبدون، ذاریات ۵۶ - الذی خلق الموت و الحیوة لیلوکم ایکم احسن عملا، ملک ۲.

[4] - (الف) تکوینی طبیعی: سخر لکم ما فی السموات و الارض، جائیه ۱۳.

(ب) تکوینی معنوی: جعل لکم السمع و الابصار و الالفته، نحل ۷۸ - و نفس و ماسویها فالهمها فجورها و تقویها، شمس ۷ و ۸ - علم الانسان ما لم یعلم، علق ۵.

[5]- ان المسلمین والمسلمات و المؤمنین و المؤمنات و القانتین و القانتات و الصادقین و الصادقات و الصابرين و الصابرات والخاشعين و الخاشعات و المتصدقين و المتصدقات و الصائمين و الصائمات و الحافظين فروعهم والحافظات والذاكرين الله كثيراً والذاكرات اعد الله لهم مغفرة و اجراً عظيماً، احزاب ٣٥ - من عمل صالحاً من ذكرٍ او انثى و هو مؤمن فلنجيئنه حيوه طيبه، نحل ٩٧

[6]- ضرب الله مثلاً للذين آمنوا امرأة فرعون... و مريم ابنت عمران، تحريم ١١ و - 12 ربنا هب لنا من ازواجنا و ذرياتنا قره اعين و اجعلنا للمتقين اماماً، فرقان 74.

-[7] فمن يعمل مثقال ذرة خيراً يره و من يعمل مثقال ذرة شراً يره، زلزال ٧ و ٨

-[8] هل يستوى الذين يعلمون و الذين لا يعلمون، زمر ٩.

-[9] يا ايها الناس انا خلقناكم من ذكر و انثى و جعلناكم شعوباً و قبائل لتعارفوا

ان اكرمكم عند الله اتقيكم، حجرات ١٣.

-[10] فضل الله المجاهدين على القاعدين اجراً عظيماً، نساء ٩٥.

-[11] ان الله يأمر بالعدل والاحسان، نحل ٩٠